

мәнерлі, әсерлі жеткізу үшін қажетті материал көркем әдебиет болып есептеледі. Сондықтан, оқу техникасы фонетикамен, грамматикамен, орфоэпиямен, орфографиямен, стилистикамен ұштасып жатады. Яғни:

- көркем әдебиетпен жиі шұғылдану;
- шығармаларды, өлеңдерді көп оқу;
- оларды терең талдау; шығармалар арқылы көрерменмен тілдесіп, сырласу;
- сөз әрекетін ашу;
- сөз туғызу.

Сөйлеу техникасы өз дауысыңды толық меңгеруге байланысты. Сөйлеу шапшаңдығы, интонация, пауза, дикция маңызды рөл атқарады. Сөйлеу мәдениетіне тәрбиеленудің жолға қойылуы – бүгінгі қоғамдық-әлеуметтік сұраным талабынан туындап отырған мәселе. Осы орайдағы негізгі шарттар – сабақтарда өзін-өзі дамыта отырып, пікір талас барысында сөз мәдениетін заман талабына сай деңгейде дұрыс қолдана білу іскерліктерін жетілдіру маңызы. Қазір сөйлеу мәдениетін оқытуда оқушының өзіндік ізденістеріне негіздей отырып білім алуына және біліктерді меңгеруіне қажетті жағдайларға молырақ мүмкіндік беру мәселесі беріледі. Осы орайда оқушының өздігінен ізденуіне, түрлі жағдаяттарды қарсыласының жауабына сай етіп және оның лингвистикалық дүниетанымының кеңеюіне жол ашатындай оқушының ойлау қабілетін әр қырынан өздік әрекеті арқылы тану жолымен меңгертіледі.

Оқушылардың сөйлеу мәдениетін жоғары деңгейге көрсету мақсатында дидактикалық, әдістемелік ұстанымдар арқылы іске асыру қажет. Осы бағыт-бағдар бойынша оқушылардың бойында сөйлеу мәдениетінің бастапқы негізін қалыптастыруға болады. Оқушылардың тіл мәдениетін жақсартуда біржақты ата-ана емес, мұғалім, психологтар, қоршаған ортасы әсер етеді. Мектептегі сыныптан тыс үйірмелер арқылы оқушылардың рухани, мәдени дамуын күшейтуге болады. Әрбір үйірменің мақсаты ретінде сөйлеу мәдениетін жақсарту деп қосымша алуға болады. Себебі әрбір үйірмеде оқушы пікір алмасып, сұрақтар қойып талдау жасайды. Көрсетілген бағыттар бойынша мынадай міндеттер жүктеледі: — сөйлеу мәдениетін негіздерін меңгерту; — сөз қолданудың ұлттық дәстүрлерін жаңғырта отырып, сөз әдебінің нормаларын меңгеру; — шешен сөйлеуге төсемді әлеуметтік-тілдік дағдыларын қалыптастыру. Осы міндеттерді орындау арқылы оқушылардың рухани тәрбиесін, ұлттық рухын, тіл мен білімін дамытуға жол ашылмақ. Білім мен тәрбие мәселесі қазіргі күнге дейін өзінің өзектілігін жойған емес, себебі ол үздіксіз процесс. Тәрбие мен білім бірігей жұмыс жасай отырып, көп ізденісті, көп уақытта талап етеді. Бұрынғы мәдениет пен қазіргі мәдениетті салыстырсақ бәрінің аумағында толық тәрбие түсінігі жатыр. Мемлекеттік негізгі бағдарламаларға сәйкес жаңа ақпараттар мен технологияларды пайдалана отырып, оқушы өзінің рухани, ұлттық болмысын жоғалтпауы керек. Қоршаған ортада оқушылар өзін еркін ұстап, айқын пікір алмаса алуы үшін сөйлеуге машықтану, әрбір сөз мәнін түсініп, табиғатын тануға ұмтылу, айтылған әрбір сөзге мән беру, тілдік сөз қорын байыту, мәнерін жетілдіру қажет. Қазіргі таңда оқушылардың ауызекі сөйлеу дағдыларын дамыту бүгінгі күннің басты талабы болып табылады. Тіл дамыту тіл үйретудегі қарым қатынас құралын іске асыру оқушылардың тілін дамыту лексикалық және грамматикалық тұлғаларды меңгерту, оларды сөйлемде қолдану дағдыларын қалыптастыру. Сөз, сөз тіркесі, сөйлем арқылы тілдік әрекетке жетелеу болып табылады. Сөйлеу үшін жеткілікті, белсенді қоры болуы керек. Себебі сөздік қоры мол адам өз ойын екінші адамға жеткізуге қиындық тудырмайды.

Оқушылардың сөйлеу тілдерін дамыту үшін бағыттармен жұмыс жасап, негізгі тілдік ерекшеліктерді бойына сіңірту, рухани тәрбие мен білімді ұштастыру мұғалімдердің парызы. Қорытындылай келе, оқушылардың ауызша сөйлеу дағдыларын қалыптастыруда олардың сөйлеу әуендеріне, сөз нақышына келтіріп сөйлеуіне қатты назар аударуда жоғарыда көрсетілген бағыттардың рөлі үлкен.

Әдебиеттер тізімі:

1. Оразбаева Ф.Ш. Тілдік қатынас: теория және әдістемесі. Алматы, 2000. - 207 б.
2. Әрінова. Б.А. «Озық технологиялар қолданудың коммуникативтік компетенция қалыптастырудағы орны». Қазақ тілі Қазақстан мектебінде, 2012 -№1. - Б. 11-13.
3. Оразбаева Ф.Ш. Тілдік қатынас: теория және әдістемесі. Алматы, 2016.-207 б.
4. М. Балақаев. Тіл мәдениеті және қазақ тілін оқыту. – Алматы, «Мектеп», 1989. - 96 б
5. Тұранқұлова Д. Жоғары оқу орындары театр өнері факультеттерінің студенттеріне арналған оқу құралы. – Алматы: «Білім», 1998. -208 б

Марія Антонченко
(Суми, Україна)

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ З ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

В умовах глобальної інформатизації суспільства перед сучасною освітою стоїть актуальна задача підготовки підростаючого покоління до життя в інформаційному суспільстві. Однією з ефективних умов вирішення даної задачі є розвиток конкурентоздатної, творчої особистості, спроможної до самовизначення,

самореалізації та самовдосконалення. Особлива увага приділяється відбору сучасного змісту, дієвих методів та організаційних форм освітнього процесу.

Одним з перспективних сучасних педагогічних методів освіти є проектна діяльність здобувачів освіти. На відміну від традиційних заходів, які спрямовані на передачу тим, хто навчається, готового соціального досвіду, проектна діяльність дає змогу найбільш повно врахувати здібності, потреби та наміри учнів. Проектна діяльність є вагомим чинником розвитку в учнів творчого мислення, формування самостійності, креативності та комунікабельності, як важлива умова підготовки особистості до професійної діяльності у дорослому житті. А якщо проектна діяльність здійснюється з використанням сучасних інформаційних технологій, то її корисність для учнів значно збільшується.

Теоретичні та практичні аспекти організації проектної діяльності розкриваються у дослідженнях А. Вдовиченко, В. Гузєєва, О. Зосименко [2], С. Ізбаш, А. Касперського, О. Коберника, І. Колеснікової, Л. Матвійчука [6] Н. Матяш, С. Мірошник [7], М. Пелагейченко, О. Пехоти, Є. Полат, В. Радіонова, В. Сидоренка, В. Слободченкова, С. Сисоєвої, А. Терещука, М. Уйсімбаєва [8], Л. Хоменко, І. Шендрик, та інших науковців.

Дослідженням застосування інформаційних технологій в освіті займалися такі науковці, як П.В. Беспалов, А.А. Єлізаров, Н.В. Насирова, О.В. Овчарук, М.І. Жалдак, Н.В. Морзе та інші, але ж вони стосуються, в основному, майбутніх фахівців, тобто студентів. Але розгляд питань, що пов'язані з застосуванням сучасних інформаційних технологій для організації проектної діяльності учнів є недостатнім і досить актуальним.

Тому метою статті є проаналізувати різні підходи до сутності поняття «проектна діяльність» та висвітлити організацію проектної діяльності учнів за допомогою сучасних інформаційних технологій.

Метод проектної діяльності виник у 20-х роках минулого століття. У загальному розумінні проектування (від лат. *projectus* – кинутий уперед) означає "тісно пов'язану з наукою та інженерією діяльність зі створення проекту, розроблення образу майбутнього уявного продукту" [3, с. 20]. Як відомо, більшість продуктів людської праці виготовляється на основі їх попереднього проектування. У такому контексті поняття "проектування" – це процес створення проекту, тобто прототипу, прообразу спрогнозованого об'єкта, стану, що передують втіленню задуманого в реальний продукт [3].

У сучасних науково-педагогічних джерелах існують різні терміни для позначення проектної діяльності: "метод проектів", "учнівський проект", "проектна технологія", "проектна діяльність", "проектна навчальна діяльність", "проектне навчання", "проектування", які мають схожі за змістом тлумачення і є синонімами.

Так, в "Українському педагогічному словнику" використовується поняття "метод проектів", який визначено як "організацію навчання, за якою учні набувають знань і навичок у процесі планування й виконання практичних завдань-проектів" [1].

Науковці О. Пехота, А. Кіктенко, О. Любарська [4] використовують поняття "навчальне проектування", "проектна технологія", "метод проектів". На їх думку, у освітньому процесі загальноосвітнього навчального закладу має прояв технологія проектування, що слугує "розв'язанню учнем або групою учнів певної проблеми, яка передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, засобів навчання, а з іншого – інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, техніки, творчості" [4, с. 150]. Автори наголошують, що результати виконання проектів повинні бути "відчутними": якщо розв'язувалася теоретична проблема, то має бути знайдене її конкретне вирішення, якщо практична – певний результат, готовий до впровадження. Окрім цього, зазначають дослідники, "навчальне проектування орієнтоване, перш за все, на самостійну – індивідуальну, парну або групову – роботу, яку учні виконують упродовж визначеного часу" [4, с. 150]. Тому сутність проектної технології вчені вбачають у стимулюванні учнів до вирішення певних проблем, що передбачає володіння необхідними знаннями (здобуття їх за необхідності), та на основі проектної діяльності розв'язання однієї або низки проблем, а також демонстрації практичного застосування здобутих знань і набутих умінь, а мету навчального проектування – у створенні педагогом таких умов освітнього простору, за яких його результатом є індивідуальний досвід проектної діяльності учня.

Ми згодні з авторами [4], що головною метою впровадження проектної діяльності у навчально-виховний процес – це організація самостійної, парної чи групової дослідної або практичної діяльності учнів, яку вони виконують упродовж зазначеного проміжку часу.

Таким чином, ми можемо визначити проектну діяльність як форму пізнавальної активності здобувача освіти, спрямованої на вирішення особисто усвідомленої проблеми (задачі). У процесі реалізації якої створюється певний продукт проекту.

Під час здійснення проектної діяльності у освітньому процесі роль вчителя та його позиція змінюється. Основною його функцією стає організація пізнавальної діяльності учнів, які перетворюються на активних учасників навчання. Отже, учителю необхідно бути готовим до взаємодії та співпраці з учнями для досягнення ними результатів, визначаючи тему дослідження, можливі напрями, складаючи план дій щодо здійснення роботи над проектом. Він допомагає учню у визначенні мети діяльності, рекомендує джерела інформації, розкриває можливі форми, методи експерименту, допомагає організувати діяльність, сприяє прогнозуванню результатів, допомагає оцінити отримані результати; виявити способи вдосконалення діяльності. Учень, в свою чергу, визначає мету діяльності, знаходить інформацію, обробляє

її, тобто здобуває нові знання; експериментує, працює над створенням запланованого продукту, обирає, відповідає за результати своєї діяльності.

Таким чином, ми можемо виділити наступні етапи проектної діяльності:

- проблема (формулювання): визначення теми й мети проекту та гіпотези її розв'язання, тривалість проекту;
- планування діяльності в проекті: визначення джерел інформації, опис бажаних кінцевих результатів; розподіл завдань;
- пошук інформації: збір та аналіз зібраної інформації; висновки, пропозиції.
- продукт: оформлення результату.
- презентація: демонстрація результату; оцінка.

Проектна діяльність (навчальний проект) завершується реальним матеріалом – продуктом проекту, що може мати матеріальне вираження у самій різній формі: звіти, статті, таблиці, рекомендації; дизайн (будинку, майданчику, установки); креслення або модель; художні твори (листи, есе, поезія, картини, скульптура); друкована продукція (книги, брошури, бюлетені, газети, буклети); мультимедіа (колажі, слайд-шоу, презентації, відео) тощо.

Проектна діяльність може будуватися на різному навчальному матеріалі та розроблятися для учнів різного віку. Проте всім проектам властиві загальні суттєві ознаки, вони:

- базуються на питаннях, відповіді на які не можуть бути отримані заучуванням та репродуктивним відтворенням навчального матеріалу;
- передбачають активну позицію учня – позицію людини, яка досліджує, вирішує проблеми, приймає рішення, вивчає та документує свою діяльність;
- стимулюють учнів до навчання через досвід, а не є просто додатками та доповненнями до навчального курсу, вивчення конкретного предмета шкільної програми.

Вибір тематики проектів у різних ситуаціях може бути різним. В одних випадках викладач визначає тематику з урахуванням навчальної ситуації з конкретного предмета, в інших, особливо в проектах для позаурочної діяльності, тематика пропонується самими студентами і відповідає цілком їхнім власним інтересам, не тільки пізнавальним, а й творчим, прикладним.

Виділяють такі типи проектів [5]:

- за домінуючою у проекті діяльністю: прикладний (практично-орієнтований), ознайомлювально-орієнтовний (інформаційний) дослідницький, пошуковий, творчий, рольовий;
- за предметно-змістовою сферою знань: монопроект (у рамках однієї галузі знань), міжпредметний проект;
- за характером координації проекту: безпосередній, опосередкований;
- за характером контактів (серед учасників одного навчального закладу, групи, міста, країни, різних країн світу);
- за кількістю учасників проекту: особистісні, парні, групові;
- за тривалістю виконання проекту: короткострокові, середньої тривалості, довгострокові [5].

Із застосування інформаційних технологій у проектної діяльності, вона зазнає певних значних змін і її можна назвати «інформаційна проектна діяльність». Так, на етапі пошуку інформації, учні шукають її з різних джерел і, зокрема в Internet. Кінцевим продуктом проекту може бути стаття Word (або Wiki - стаття) з певного питання, газета або бюлетень, що створені у додатку Publisher, презентація, може бути знято відео, які можуть бути розташовані у Internet, блог тощо. На етапі презентації можливо використання мультимедійних проекторів та інтерактивних дошок. Викладач організує цю роботу учнів та направляє її.

Важливою рисою інформаційної проектної діяльності є її міжпредметний характер, оскільки розв'язання проблеми, що закладена в будь-якому проекті, завжди потребує інтегрованих знань.

Учні можуть робити свій внесок до життя громади, збираючи дані, піклуючись про навколишнє середовище, виконуючи суспільні роботи – у такий спосіб вони по іншому ставляться до подій суспільного життя.

Робота в групі – важливе уміння і складова роботи над проектом. Учні працюють в групі в ході мозкового штурму, обговорення, отримання відгуків на роботу, виконання завдань та обміну знайденими ресурсами. При переході до групової діяльності вчителя може хвилювати зниження рівня індивідуальної відповідальності учнів. Ця проблема може бути вирішена різними способами: постановка перед учнем індивідуальних завдань усередині групи, перехресне оцінювання або індивідуальні контрольні списки, які підкреслюють відповідальність кожного учня за роботу групи.

Підводячи підсумки, зазначимо, що проектна діяльність з використанням сучасних інформаційних технологій надає можливість не тільки передавати учню суму тих чи інших знань, а й вчити їх набувати цих знань самостійно за допомогою величезних можливостей глобальної комп'ютерної мережі Інтернет, користуватися набутими знаннями для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань, знайомитися з іншими культурами, виховувати почуття приналежності до єдиної світової спільноти.

Література:

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.

2. Зосименко О. Проблема організації проектної діяльності у контексті процесу формування особистісно-професійної компетенції майбутніх фахівців // Розвиток особистісно-професійної компетенції педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти: [кол. монографія] / За заг. ред. О.В. Зосименко, Г.Л. Єфремової. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2018. – С. 136-153.
3. Колесникова И.А. Педагогическое проектирование: учебное пособие [для высших учебных заведений] / И.А. Колесникова, М.П. Горчакова-Сибирская; под. ред. В.А. Слостенина, И.А. Колесниковой. – 3-е изд., стер. – М.: Академия, 2008. – 288 с.
4. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / [Пехота О.М., Кітченко А.З., Любарська О.М. та ін.]; за заг. ред. О. М. Пехоти. – К.: АСК, 2002. – 255 с.
5. Педагогічне проектування. Веб-квести та їх використання в навчальному процесі. URL: http://ito.vspu.net/ENK/2014-2015/sit/files/lections/lection_3.htm.
6. Матвійчук Л.А. Використання інформаційних технологій під час здійснення проєктивної діяльності. Метод проєктів. 2017. URL: <https://sites.google.com/site/navcalnapraktikakitvoin/lekciie/metod-proektiv>.
7. Мірошник С. І. Теоретичні основи навчальної проектної діяльності учнів. // Народна освіта. Електронне фахове видання. 2014. Вип. 2 (23) URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2383.
8. Уйсімбаєва М. Проектна діяльність: теоретичні аспекти // Витоки педагогічної майстерності. 2014. Випуск 13. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/2932/1/Uisimbaeva.pdf>

**Бексұлтан Басықара, Жанна Тургимбаева, Әділет Наржігітов
(Нұр-Сұлтан, Қазақстан)**

ИНФОРМАТИКА ЖӘНЕ ГЕОГРАФИЯ ПӘНДЕРІН КІРІКТІРІЛГЕН САБАҚ РЕТІНДЕ ӨТКІЗУДІҢ ТИІМДІЛІГІ

Мемлекетіміз өркениетті мемлекет ретінде өзінің болашағы мен білім беру саласына маңызды көңіл бөліп келеді. XXI ғасыр – ғылым мен технологияның, білім мен өнеркәсіптің қарыштап дамыған заманы. Білім мен ғылым салаларын қарыштап дамыту бәсекесінде озық болуы үшін, басқа елдер сияқты Қазақстан да өз білім саласын реформалады. 2016 жылдан бастап елімізде білім беруді жаңғырту – орта білім мазмұны жаңартылды. Сапалы білім беру ұстаздардың кәсіби шеберлігі мен тиімді педагогикалық технологияларды, әдіс-тәсілдерді қолдануымен өлшенбек. Оқытудың жаңа педагогикалық технологиялары - білім беруді ізгілендіру, замана ағымына ілесу қабілетіне ие білікті, жан-жақты дамыған тұлғаларды қалыптастыруды мақсат етеді.

Еліміздің білім беру бағдарламасы халықаралық және ұлттық тәжірибелердің үлгілерін кіріктіруді мақсат тұтады. Соның бірі пәндерді кіріктіріп оқыту болып табылады.

Бұл мақалада орта мектепте информатика және география пәндерін кіріктіріп оқытудың тиімділігі мен оқушылардың аталған пәндерге қызығушылығын арттыру мәселелері қозғалады.

Кіріктірілген сабақ ретінде информатика және география пәндерін біріктіріп өтуге болады. Информатика пәні бойынша 7-сыныптарда «Кесте элементтерінің графикалық ұсынылуы» және география пәні бойынша «География сабағында карта-сызбаларды қолдану» тақырыптарын кіріктіріп өту тиімділігін қарастырамыз.

Информатика сабағында MS Excel кестелік процессорымен жұмыс жасалады. Географияда оқушылар географиялық карта, картаның бұрмалануы туралы тақырып қозғайды. Мұнда оқушылар 1, 2-суреттерде көрсетілгендей кесте сызып, оларды диаграмма арқылы салыстырады. Мысалы географиялық картада Ресей мемлекеті картаның бұрмалануы салдарынан Африка құрлығынан үлкен болып көрінеді. Мұны 5 – суреттен анық байқауға болады. Алайда информатика пәні тапсырмаларында оқушылар Ресей мемлекетінің аумағы - 17 125 187 шаршы км. екенін, ал Африка құрлығының аумағы – 30 000 000 шаршы км. екенін – шын мәнінде Африка құрлығының аумағы Ресей елінің территориясынан үлкен екендігін байқайды. Бұл оқушы бойынша сын тұрғысынан ойлауды қалыптастырады.